

ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG CÁC VẤN ĐỀ AN NINH TÀI CHÍNH Ở MỘT SỐ NƯỚC HIỆN NAY

1. Thực trạng an ninh tài chính Mỹ

Trong năm 2012-2013, Hoa kỳ đã phát hiện và truy tố một vụ rửa tiền lớn nhất trong lịch sử nước này, tổng số tiền phi pháp lên đến 6 tỷ USD, gồm tiền buôn ma túy, thu nhập từ hoạt động mại dâm trẻ em, ăn cắp thẻ tín dụng và các tội ác khác trên toàn thế giới.

Tâm điểm của vụ việc là Liberty Reserve, một công ty chuyên chuyển ngoại hối và thực hiện dịch vụ thanh toán có trụ sở tại Costa Rica. Công ty này cho phép khách hàng chuyển tiền nặc danh từ một tài khoản sang một tài khoản khác qua đường internet mà không hề đặt câu hỏi về nhân thân người chuyển và nguồn gốc số tiền.

Công ty này có quy mô rất lớn, chỉ trong khoảng 7 năm, Liberty Reserve đã xử lý 55 triệu giao dịch bất hợp pháp trên toàn thế giới cho 1 triệu khách hàng, trong đó có 200.000 người tại Mỹ.

Mạng lưới này “đã trở thành ngân hàng ngầm của giới tội phạm”. Liberty Reserve cho phép người dùng mở nhiều tài khoản sử dụng những tên giả mạo như “Tin tặc người Nga” và “Tài khoản tin tặc”. Một điều tra viên chìm thậm chí còn có thể đăng ký tài khoản dưới tên “Joe Bogus”, địa chỉ “123 phố giả mạo” tại “thành phố hoàn toàn giả, bang New York” và sau đó thực hiện các giao dịch với nội dung “mạng lưới xâm nhập ATM” để thanh toán “mua cocaine”.

Mạng lưới này tính phí 1% trên mỗi giao dịch thông qua các trung gian được biết đến dưới dạng những người đổi tiền. Những người này sẽ chuyển tiền thật thành tiền ảo và sau đó chuyển lại thành tiền mặt. Đó là cách thức tội phạm thực hiện một giao dịch ẩn danh trên Liberty Reserve.

Mạng lưới này được xem như là “một trong những công cụ chính mà qua đó tội phạm mạng khắp thế giới phân phối, cất giữ và rửa số tiền kiếm được từ hoạt động phi pháp, bao gồm gian lận thẻ tín dụng, đánh cắp thông tin, gian lận đầu tư, tấn công máy tính, vận chuyển ma túy và kinh doanh các ấn phẩm khiêu dâm trẻ em”.

Liberty Reserve dường như đóng một vai trò quan trọng trong việc rửa số tiền bị trộm khoảng 45 triệu USD từ các ngân hàng Trung Đông. Vụ việc này từng gây chấn động thế giới khi các nghi phạm đánh cắp thông tin thẻ ghi nợ quốc tế và rút tiền khỏi hàng nghìn máy ATM khắp thế giới chỉ trong vòng vài giờ.

Đối với vấn đề lừa đảo tài chính quốc tế, bị mờ mắt vì mức lãi suất khổng lồ, nhiều nhà đầu tư đã mất trắng hàng tỷ đôla vào tay những kẻ lừa đảo đình đám trong lịch sử thế giới.

Ông trùm Madoff và cú lừa 50 tỷ USD, vốn là một trong những sáng lập viên của sàn giao dịch chứng khoán Nasdaq, Bernard Madoff điều hành một quỹ đầu tư với tài sản khoảng 17 tỷ USD. Dựa vào danh tiếng sẵn có, Madoff thu hút dòng tiền vào quỹ đầu tư của mình với mức lợi tức hứa trả hàng năm lên tới 11%. Chiêu bài của Madoff là lấy tiền của nhà đầu tư đến trước để trả cho người đến sau. Vì những đồng vốn này không tự sinh lời, nên cuối cùng, toàn bộ hệ thống quay vòng này cũng bị sụp đổ khi khoản tiền đến sau không thể gánh nổi khoản đến trước, và số lỗ thực tế lên tới 50 tỷ USD.

Ngày 11-12-2008, sự việc được phanh phui với danh sách nạn nhân có đủ những tên tuổi nổi tiếng thế giới như Ngân hàng Santander (Tây Ban Nha), HSBC (Anh), Ngân hàng Hoàng gia Scotland, Ngân hàng BNP (Pháp), Ngân hàng Nomura (Nhật Bản)...

Tám tỷ USD và án phạt 110 năm tù cho tỷ phú lừa đảo Allen Stanford: người Mỹ đầu tiên được Khởi kiện vạ chung phong tước Hiệp sĩ. Allen Stanford đã khiến thị trường tài chính - ngân hàng Mỹ rung chuyển với vụ lừa đảo đầu tư siêu lợi nhuận được phát hiện vào tháng 6-2009. Vị tỷ phú này đã dựng lên một kế hoạch đầu tư “ma” thông qua Ngân hàng Quốc tế Stanford (SIB) do ông ta cùng gia đình làm chủ.

Thủ đoạn mà SIB sử dụng là bán các chứng chỉ ký thác đầu tư trị giá khoảng 8 tỷ USD với lãi suất từ 11% đến 16% một năm, rồi ngụy tạo báo cáo tài chính nhằm rút túi toàn bộ số tiền trên. Cùng với các chiến dịch quảng cáo của mình, chỉ riêng trong năm 2005, SIB đã thuyết phục được 35.000 khách hàng với tổng số vốn đóng góp 3,8 tỷ USD và đến cuối năm 2007, số vốn ký thác trong tay trùm lừa đảo đã lên đến 6,7 tỷ USD.

Công ty cờ bạc trực tuyến Full Tilt - một trong những công ty cờ bạc trực tuyến lớn nhất nước này, thực chất là một “bộ máy Ponzi khổng lồ”. Sau đó trang web bị đóng cửa và tài khoản của Full Tilt bị phong tỏa.

Mô hình lừa đảo Ponzi mang nghĩa lấy tiền của người này trả cho người khác, cam kết trả lãi cao. Còn trong trường hợp vụ Full tilt, một nhóm tay chơi cờ bạc chuyên nghiệp đã lập ra công ty đánh bạc trực tuyến Full Tilt để lừa đảo. Họ thu hút người tham gia rồi lấy tiền của người này trả cho người kia, xoay vòng vốn và rút túi riêng khoản lừa được. Kể từ năm 2007, các thành viên sáng lập Full Tilt đã bỏ túi hàng trăm triệu USD theo cách này. Sự việc vỡ lở sau khi những người chơi phát hiện ra rằng Full Tilt không có khả năng hoàn trả số tiền do họ thắng bạc mà có.

2. Thực trạng an ninh tài chính tại Nhật Bản

Doanh nhân 75 tuổi và vụ lừa đảo 1,4 tỷ USD, Kazutsugi Nami, Chủ tịch của công ty L&G đã thực hiện vụ lừa đảo đối với 37.000 nhà đầu tư trong gần 10 năm. Nami và các lãnh đạo cao cấp của L&G đã thu lượng tiền lớn từ các nhà đầu tư với cam kết trả lãi 36%/năm. Ngoài ra, ông ta còn gây quỹ bằng cách phát hành “Enten” và nói với nhà đầu tư rằng loại “tiền” này sẽ có giá trị tại các hội chợ trên khắp cả nước do công ty tài trợ, cũng như các giao dịch trên internet, số tiền lừa đảo ước tính lên tới 1,4 tỷ USD.

3. Thực trạng an ninh tài chính tại Nga

MMM - vụ lừa đảo hình tháp lớn nhất trong lịch sử nước Nga. MMM là một công ty Nga được thành lập năm 1989. Ban đầu, công ty này đơn thuần nhập khẩu máy tính và thiết bị văn phòng rồi chuyển sang hoạt động tài chính nhưng đều không mấy thành công.

Đến năm 1994, tình thế xoay chuyển khi MMM bắt đầu hoạt động theo mô hình Ponzi, tức lừa đảo theo hình tháp. MMM thu hút tiền từ các nhà đầu tư nhân, hứa trả cho họ khoản lãi suất khổng lồ lên tới cả nghìn phần trăm mỗi năm. Chính những hoạt động quảng cáo rầm rộ, lãi suất cao khiến ngày càng nhiều người đổ tiền vào MMM và công ty này phát lên nhanh chóng. Vào thời kỳ cao điểm, MMM huy động được hơn 100 tỷ ruble (tương đương 50 triệu USD) mỗi ngày, số tiền thu được lớn đến nỗi chính bản thân MMM cũng không đếm nổi và họ phải thống kê tiền theo đơn vị phòng, ví dụ một phòng tiền, hai

phòng tiền.

Chúng kiến sự phát lên của MMM, nhiều người cũng bắt chước và lập ra những công ty tương tự, hoạt động theo mô hình thu hút vốn và hứa trả lãi suất cao. Có nơi hứa trả lãi tới 30.000% một năm.

Đến tháng 7-1994, sự việc đột ngột vỡ lở khi các nhà chức trách đóng cửa văn phòng MMM với cáo buộc trốn thuế. Chỉ ít ngày sau đó, người ta mới ngỡ ngàng ra rằng công ty đang gánh những khoản nợ khổng lồ không có khả năng chi trả. Invest - Consulting, một trong số công ty con của MMM, nợ hơn 50 tỷ ruble (26 triệu USD) tiền thuế. Bản thân MMM nợ các nhà đầu tư từ 100 tỷ đến 3.000 tỷ ruble (50 triệu đến 1,5 tỷ USD). Chính những người sáng lập cũng chẳng nhớ nổi họ nợ những ai và nợ bao nhiêu tiền.

Cho đến nay, đây vẫn là vụ lừa đảo theo hình tháp lớn nhất trong lịch sử nước Nga, với ít nhất 2 triệu người đã bị mất tiền và ít nhất 50 nạn nhân kết liễu đời mình vì trắng tay.

4. Thực trạng an ninh tài chính ở Việt Nam

Việt Nam là quốc gia đang phát triển, hiện nay phải đối mặt với hàng loạt các vấn đề an ninh tài chính, trong đó nổi cộm lên các uy hiếp chủ yếu sau:

Thứ nhất, hoạt động rửa tiền ở Việt Nam xuất hiện khi nền kinh tế chuyển đổi sang cơ chế thị trường, cùng với xu thế hội nhập về kinh tế thì tội phạm cũng có chiều hướng gia tăng với tính chất, mức độ ngày càng tinh vi hơn. Các hoạt động buôn bán ma túy, buôn lậu, tham nhũng đã mang lại cho bọn tội phạm một lượng tiền bất chính khổng lồ. Hoạt động tẩy rửa tiền thường được phát hiện sau khi khởi tố và điều tra các vụ án khác, thông qua các biện pháp điều tra nghiệp vụ, cán bộ điều tra đã phát hiện ra hoạt động tẩy rửa tiền của bọn tội phạm (điển hình như vụ án Trương Văn Cam và đồng bọn, vụ án buôn ma túy của Trịnh Nguyên Thủy). Với các vụ án tham nhũng, “ông quan tham” thường có trong tay vài ngôi biệt thự, tài khoản bí mật ở ngân hàng nước ngoài. Những tài sản đó trị giá lên đến hàng triệu USD. Và không ai có thể chắc chắn rằng, trong các khu chung cư, biệt thự cao cấp hiện đại ở các thành phố lớn có bao nhiêu ngôi nhà được mua bằng những đồng tiền hợp pháp. Bởi hiện nay, những kẽ hở trong pháp luật về thị trường bất động sản, kiểm soát thu nhập cá nhân đang là điều kiện để bọn tội phạm tiến hành hoạt động tẩy rửa tiền.

Thứ hai, tội phạm ngân hàng xuất hiện kể từ khi đất nước bước vào thời kỳ đổi mới, thị trường tài chính ngân hàng chính là công cụ điều hành nền kinh tế quan trọng bậc nhất của Chính phủ, là kênh huy động vốn cho các dự án, chương trình, mục tiêu kinh tế và thực thi chính sách tiền tệ. Tuy nhiên, bên cạnh mặt tích cực, hoạt động ngân hàng cũng đang bộc lộ nhiều bất cập, yếu kém mà biểu hiện rõ nét nhất chính là diễn biến phức tạp và hậu quả khôn lường mà hoạt động tội phạm trong lĩnh vực này gây ra những năm gần đây.

Ở Việt Nam hiện nay có 139 tổ chức tín dụng gồm các ngân hàng nhà nước, ngân hàng thương mại, ngân hàng liên doanh, ngân hàng do các nhà đầu tư nước ngoài sở hữu, ngân hàng chính sách, ngân hàng đầu tư phát triển... và 18 công ty tài chính, 12 công ty cho thuê tài chính, 1 quỹ tín dụng nhân dân Trung ương, 1.085 quỹ tín dụng nhân dân cơ sở. Mỗi ngân hàng đều thành lập các chi nhánh và phòng giao dịch với số lượng từ vài chục đến hàng trăm, hàng nghìn đơn vị mạng lưới.

Kết quả hoạt động của các ngân hàng trong thời gian qua đã góp phần quan trọng vào ổn định kinh tế vĩ mô, phát triển kinh tế, bảo đảm an sinh xã hội, kiềm chế lạm phát, đảm bảo khả năng thanh khoản của hệ thống ngân hàng.

Tuy nhiên, đi cùng với đó, tình hình tội phạm gia tăng tại một số ngân hàng hiện rất đáng lo ngại khi mà người phạm tội chủ yếu là các cán bộ, nhân viên ngân hàng. Từ 30 vụ việc, vụ án nổi cộm xảy ra trong lĩnh vực tín dụng, ngân hàng, có liên quan đến hoạt động tại 15 ngân hàng trong thời gian gần đây mà cơ quan điều tra đã khởi tố cho thấy, trong số 117 bị can, có 81 bị can là cán bộ ngân hàng (chiếm tỷ lệ 69,2%). Số còn lại là các đối tượng ngoài ngành ngân hàng đã thông đồng cùng cán bộ trong các ngân hàng phạm tội, thiệt hại ước tính ban đầu là 11.565 tỷ đồng, 8.000 USD và 3.370 lượng vàng.

Đặc biệt, có thể kể đến những vụ “đại án” trong thời gian gần đây: 1) Vụ án tham nhũng tại Vinalines; 2) Vụ tham nhũng tại Công ty Cho thuê tài chính II (thuộc Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn - Agribank); 3) Vụ án kinh tế tại Công ty Dệt kim Phương Đông và một chi nhánh Agribank ở Thành phố Hồ Chí Minh; 4) Vụ án kinh tế tại sở quản lý kinh doanh vốn và ngoại tệ thuộc Agribank; 5) Vụ lừa đảo chiếm đoạt tài sản tại Công ty Cổ phần Chế biến thực phẩm Phương Nam và một số ngân hàng ở Sóc Trăng, Hậu Giang, Bạc

Liêu; 6) Vụ án tham nhũng tại Ngân hàng Phát triển Việt Nam chi nhánh Đắk Nông; 7) Vụ lợi dụng chức vụ quyền hạn tại Ngân hàng Thương mại cổ phần Công thương Việt Nam; 8) Vụ án kinh tế tại Ngân hàng ACB liên quan đến “bầu” Kiên; 9) Vụ cố ý làm trái, thiếu trách nhiệm xảy ra tại Chi nhánh Nam Hà Nội của Agribank...

Những năm qua, khi nền kinh tế bước vào giai đoạn khó khăn, hoạt động sản xuất kinh doanh đình trệ, thị trường chứng khoán bấp bênh, thị trường vàng tiềm ẩn nhiều rủi ro... đã kéo theo sự xuất hiện của nhiều yếu tố được xem là nguyên nhân và điều kiện phát sinh, phát triển các loại tội phạm và vi phạm pháp luật mới, đặc biệt là hoạt động tội phạm trong lĩnh vực ngân hàng. Đây là vấn đề hết sức nghiêm trọng bởi hệ thống ngân hàng có vai trò đặc biệt trong sự nghiệp phát triển kinh tế - xã hội ở nước ta. Diễn biến trên thị trường tài chính ngân hàng những năm gần đây đã cho thấy rõ hậu quả khôn lường của loại tội phạm này đối với nền kinh tế, với số tiền thiệt hại lên tới hàng trăm, thậm chí là hàng ngàn tỷ đồng.

Thứ ba, Việt Nam xác định lừa đảo tài chính quốc tế không những gây ra thiệt hại lớn về kinh tế mà còn làm mất niềm tin giữa các quốc gia trên thế giới, ảnh hưởng xấu đến mối quan hệ giữa các nước với nhau.

Trong thời gian qua có các vụ lừa đảo điển hình như: Một số cá nhân và tổ chức giới thiệu là đại diện cho Tập đoàn Pairo Inc của Mỹ và Công ty MPM của Ôxtrâyliya tới liên hệ một số địa phương đề nghị xây dựng các dự án xin viện trợ nước ngoài.

Theo CIC - Trung tâm thông tin tín dụng của Ngân hàng Nhà nước Việt Nam, từ tháng 4-2005 đến nay, ông Nguyễn Xuân Tiểu tự giới thiệu là Giám đốc Công ty Việt úc (có trụ sở tại số 4 Tôn Đức Thắng, Hà Nội) và là đại diện của Tập đoàn Pairo Inc đến liên hệ với chính quyền một số địa phương (Bắc Ninh, Thanh Hóa, Hòa Bình, Điện Biên, Lai Châu, Hà Giang...) và đề nghị các địa phương chuẩn bị một số dự án trong các lĩnh vực xây dựng cơ sở hạ tầng y tế và giáo dục, đường giao thông và hệ thống thủy lợi Ông này cam kết rằng, tài trợ của Tập đoàn Pairo có giá trị hàng chục triệu USD cho mỗi địa phương. Theo giới thiệu của các cá nhân này thì tập đoàn Pairo Inc là một tập đoàn hoạt động trong lĩnh vực tài chính ngân hàng và bảo hiểm có trụ sở tại Mỹ.

Ngoài ông Tiến, còn một số cá nhân tự giới thiệu là đại diện của Công ty phát triển và đầu tư tài chính quốc gia Ôxtrâyliia (MPM Developments Pty.Ltd - gọi tắt là MPM) tới trao đổi với một số địa phương (trong đó có Sơn La) và cam kết cung cấp các khoản tín dụng lớn (có giá trị 100 triệu USD) với lãi suất vay ưu đãi để xây dựng các công trình cơ sở hạ tầng công cộng. Các cá nhân này cam kết sau khi thực hiện xong dự án sẽ xóa nợ cho các đơn vị vay 30% tổng số vốn đã vay. Nhưng thực tế Tập đoàn Pairo Inc không tồn tại, không có tên trong niên giám các công ty của Mỹ và chưa xin phép hoạt động tại Việt Nam. “Việc một số cá nhân, tổ chức tự giới thiệu là đại diện của Pairo Inc đi đến các địa phương để môi giới, hứa hẹn tài trợ các dự án viện trợ nhân đạo có biểu hiện của hành vi lừa đảo”.

Người nước ngoài vào Việt Nam với ý định lừa đảo tín dụng: Năm 1998, một nhân vật người Đức vào Ngân hàng Nhà nước xin mở tài khoản và nói rằng nếu cho mở tài khoản thì trong một tuần sẽ chuyển vào 100 triệu USD cho vay trong 30 năm với lãi suất ưu đãi 2%/năm. Có một số cán bộ đã phấn khởi theo đuổi việc này, kể cả lãnh đạo. Nhưng sau khi tìm hiểu mới biết đây là hành vi lợi dụng việc được mở tài khoản tại Ngân hàng Nhà nước để đi lừa đảo.

Nhân vật này không mở được tài khoản tại Ngân hàng Nhà nước, sau đó đã xin đến mở tài khoản tại Ngân hàng Deusch Bank tại Việt Nam. Khi mở tài khoản rồi không có tiền nhưng đến xin vay trước 5.000 USD và nói rằng cho vay thì vài hôm nữa sẽ chuyển vào Việt Nam vài triệu USD. Ngân hàng này lập tức đóng ngay tài khoản này lại.

Sử dụng thư tín dụng L/C để lừa đảo, không ít tổ chức tín dụng cũng nhận được những lời chào mời có tính chất lừa đảo qua tín dụng thư (L/C). Giám đốc Ngân hàng Bình Tây đã bị cách chức vì đã xác nhận vào một thư L/C như vậy sau khi kẻ lừa đảo chạy ra ngoài nước và điện về tổng tiền ngân hàng. Kẻ lừa đảo có thể dùng L/C đã có xác nhận ấy để đi lừa đảo trên thị trường quốc tế và ngân hàng sẽ phải là người thanh toán cuối cùng. Ngân hàng sau đó đã mất hơn 5.000 USD để giải quyết hậu quả.

Các nguy cơ từ an ninh tài chính có thể gây ra thiệt hại nghiêm trọng đối với nền kinh tế của một quốc gia. Phân tích về an ninh tài chính tại các nước khác nhau, nhất là tại Việt Nam, sẽ thấy được bản chất cực kỳ nguy hiểm, sức

ảnh hưởng vô cùng lớn từ những uy hiếp của vấn đề an ninh phi truyền thống này. Nó lôi kéo hầu hết các thành phần kinh tế quan trọng của đất nước tham gia vào quy trình phạm tội của mình, các cơ quan trung ương, các doanh nghiệp nhà nước, các tổ chức tín dụng và nhất là lợi dụng hoạt động của các ngân hàng - một yếu tố được coi là mạch máu của nền kinh tế quốc gia... Đối với nền kinh tế toàn cầu, nó làm suy yếu mối quan hệ kinh tế quốc tế, phá hoại uy tín nhiều tổ chức tài chính, ngân hàng; nó cản trở trào lưu hội nhập của các thị trường tài chính, phá hỏng mối quan hệ liên ngân hàng toàn cầu.

Nguy hiểm hơn, nó còn làm tha hóa, biến chất nhiều quan chức chính phủ, các doanh nhân cũng như nhiều thành phần dân cư khác. Tất cả đều vì lợi nhuận, bị đồng tiền dụ dỗ mà vô tình hay cố tình tiếp tay, phục vụ cho bọn tội phạm. Như vậy, hậu quả xã hội mà loại tội phạm này gây ra cũng nghiêm trọng không kém hậu quả kinh tế mà nó gây ra.

Chủ động, tích cực ứng phó với các vấn đề an ninh tài chính là một công việc hết sức phức tạp và lâu dài, đòi hỏi quyết tâm chính trị, sự phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan, tổ chức có liên quan, nâng cao tinh thần trách nhiệm, đạo đức trong khi thi hành công vụ, phát hiện, ngăn chặn và xử lý kịp thời các vụ việc có liên quan đến rửa tiền và tài trợ khủng bố, nhằm đóng góp cho nền kinh tế phát triển ổn định, bảo vệ an ninh kinh tế và chủ quyền quốc gia.

TTBD ĐBDC

Tài liệu tham khảo

1. Samuelson, Paul A. and Nordhaus, William D., Kinh tế học, Nhà xuất bản Tài chính, Hà Nội (2007).

2. Cadot O, M. Maliszewska and S. Saez. 2011. "Nontariff Measures: Impact, Regulation, and Trade Facilitation," in G. Mclinden, E. Fanta, D. Widdowson and T. Doyle (eds) Border Management Modernization, Washington, DC: World Bank.

3. De Wulf L 2004. "Ghana," in L. De Wulf and J. Sokol (eds) Customs Modernization Initiatives Washington, DC: World Bank.

4. De Wulf, L and others. 2009. Economic Integration in the Euro-Mediterranean Region, available at <http://www.case.com.pl/strona ID-1445, publikacja id-27616965, nlang- 710.html>.

5. De Wulf, L and J. Sokol (eds) 2004. Customs Modernization Initiatives. Washington, DC World Bank .

TTBD ĐBDC

